

Det Kongelige Kulturdepartement
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo
postmottak@kud.dep.no

Lillestrøm 22.03.2019

Innspill til scenekunststrategi fra Akershus Teater

Kunst og kulturuttrykk av ypperste kvalitet betinger at vårt arbeid for å nå disse målene utføres på premisser som bygger opp under dette ønsket. Det profesjonelle scenekunstheltet er arbeidsintensivt, og vil aldri kunne nå disse målene uten muligheter til å betale for arbeidskraft og produksjonsarenaer innenfor forutsigbare og langsiktige rammer. Institusjonenes selvstendighet må ivaretas gjennom tilskuddsordninger som sikrer armlengdeprinsippet, noe kulturmeldingen også verdsetter. Et vesentlig poeng her er at tilskuddene etter vårt syn fortsatt bør gis fra tre forvaltningsnivåer, og ikke overføres til nye regioner. Erfaringen tilsier at jo nærmere vi kommer tilskuddsgiver, jo større er sannsynligheten for at det oppstår uheldige politiske føringer som direkte påvirker vår plikt til å ivareta kunstens autonomi og kunstnerens mulighet til å ytre seg kritisk mot maktstrukturer og annet. Den kritiske refleksjonen, både publikums og teatrets, må oppstå ubundet og ikke mistenkes for å tjene formål som er politisk forankret eller formulert som konkrete oppdrag.

Et annet poeng er at også institusjoner som ikke formelt betraktes som nasjonale, allikevel inngår i en nasjonal infrastruktur hvor den statlige forvaltningen bidrar til grunnleggende like vilkår i det prinsipielle, men ikke slår beina under den viktige lokale forankringen.

Akershus Teater er opptatt av at man fortsetter arbeidet med å styrke og utvikle tilskuddsordningene til det frie feltet. Ikke minst til samarbeid med institusjonene. Vi samarbeider hvert år med en rekke kompanier om forestillinger og om prosjektutvikling på ulike nivåer. Søkbare midler er en forutsetning for deres muligheter til utvikling, og gir rom for samarbeid som ellers ikke ville funnet sted. Vårt fellesskap med det frie feltet åpner for nye produksjonsformer, flere produksjoner, lengre levetid for produksjonene, og forestillingene når derfor også et større publikum. Det skaper også bredde i teatertilbudet, og et bredt tilbud er i seg selv en viktig kvalitet ved et levende kulturliv.

Som teater er vi opptatt av å tilgjengeliggjøre våre ressurser for det frie feltet når vi ikke selv bruker dem. Prøvesaler, teknisk utstyr, kontorfasiliteter og produksjonsbistand etter evne, bidrar til en ekte delingsøkonomi der frifeltet nyttiggjør seg våre ressurser uten vesentlig kostnad for oss. Verdien for frifeltet er stor, og får basert på dette bedret produksjonsøkonomi samtidig som vi bygger nettverk og legger til rette for kompetansedeling og utvikling av nye kunstnerskap.

Vi har også et klart eget behov for økte midler til formidling. Særlig er vår satsing på de yngste publikummerne, de under skolealder, avhengig av økte bevilgninger ettersom det ikke finnes egne tilskuddsordninger for dette. Etterspørselen er der, vi har forestillinger i repertoar, men mangler økonomi til å nå ut til flere. Øremerkede midler til økt formidling av eksisterende og kvalitativt gode produksjoner er velkomment. For et teater for barn og unge, som i liten grad har betalende publikum, er dette særlig viktig.

Eksempler på vellykkede prosjekter eller tiltak som har fremmet nye typer samarbeid og økt visning av scenekunst.

På Akershus Teater har vi en satsning kalt «**Teater i Barnehagene**» bestående av en abonnementsordning der kommune, barnehage og teateret deler på spillekostnadene. Vi deler gjerne av våre positive erfaringer med denne ordningen, som sørger for at barnehagebarn i flere kommuner i Akershus får besøk av en ny teaterforestilling i halvåret. Det unike med

ordningen består i at vi samarbeider med barnehagene om utvikling av repertoar, premisser for formidling, og deltagelse fra barna som referansegrupper og som deltagere i samtaler om teater. Denne dialogen, og samarbeidet på tvers av faggrenser (pedagogikk/kunst), åpner for kunstuttrykk som er spesielt tilpasset målgruppen og som er forankret i en felles visjon og felles holdning til kvalitetsbegreper og praktiske løsninger.

Kvaliteten på scenekunst i barnehagene vil raskt svekkes dersom man er nødt til å spille for alt for mange publikummere av gangen, for eksempel ved at forestillingene spilles i store kulturhussaler heller enn i barnehagene. Et intimt uttrykk tett på barna er ofte en forutsetning for god og meningsfylt kommunikasjon med målgruppen. Vi mener at en DKS-lignende ordning for barnehagene må utvikles og finansieres slik at de nære møtene mellom utøver og barn ivaretas.

Om ikke vil det bety at retten til kunst og kultur i praksis ikke gjelder alle. De yngste barna kan ikke selv oppsøke kulturen, og vi må derfor oppsøke dem. Produksjons- og formidlingsmidler må tilgjengeliggjøres for at vi skal nå ut til dette publikumet.

Vår satsing på de yngste har ført til økt etterspørsel om forestillinger for denne målgruppen fra kommuner og arrangører i hele landet, med de positive følgene det har for utøvernes økonomi, teatrets synlighet, og publikum.

Vi har også etablert et fast samarbeid med utvalgte biblioteker om prosjektet «**Hør 'a**», som en del av det større prosjektet «**UNG TEKST**». I dette arbeidet møter vi skrivende ungdommer som ellers kanskje ikke ville oppsøkt teatret. Bibliotekene, som er i sterk utvikling som kulturarena, representerer en viktig inngang til nytt publikum, nye deltagere, og åpner for utradisjonelle tenkemåter om formidling og publikumsmøter. Dette er en prioritert og viktig oppgave for Akershus Teater.

Prosjektet «**UNG TEKST**» inviterer til samarbeid om tekstutvikling som igjen utløser samarbeid med unge nyutdannede kunstnere eller kunstnere under utdanning. Dette bidrar til at vi treffer et publikum som vi ellers ikke når. Vi oppsøker nye arenaer og utvider vårt formidlingsnettverk og når nye publikummere.

Samarbeidet med det frie feltet er et virkemiddel både for økt produksjon og økt formidling. Vi ønsker likevel å problematisere idéen om samarbeid. Vi er opptatt av å unngå samarbeid der vi ikke får ut kunstnerisk merverdi. Et samarbeid som utelukkende er økonomisk begrunnet skaper ikke den kvaliteten i opplevelsen vi etterstreber, og som kulturmeldingen beskriver, og bør derfor unngås.

Et krav om samarbeid fra tilskuddsgivere som utelukkende er basert på forventningen om økonomisk gevinst, reduserer i virkeligheten det kunstneriske handlingsrommet, og åpner

færre dører for de skapende kreftene i feltet. Når antallet produksjoner synker, reduseres også mangfoldet i uttrykk. At det finnes et mangfold av avsendere og et mangfold av historier er viktig.

Strukturelle utfordringer og mulige løsninger

Scenekunstheltet består i dag av en lang rekke aktører som utfyller og forsterker hverandre i en vev av fellesskap som på mange måter fungerer svært godt. Det produseres mye for mange. Det er et mangfold av uttrykk. Kvaliteten er god, og det har blitt lagt mye arbeid i å få mye ut av hver bevilget krone.

Allikevel er ikke alt i skjønneste orden.

Å beskrive scenekunstheltet ut fra antagelsen om at de strukturelle forutsetningene for alle institusjoner og aktører er like fører fort til nivåfeilslutninger og en upresis forståelse av hvilke rammer feltet opererer innenfor. Dette kommer til uttrykk på flere områder. For Akershus Teater gir f.eks. fraværet av egen scene andre utfordringer knyttet til publikumsutvikling enn for større institusjoner hvor infrastruktur knyttet til formidling ikke innebærer arenasamarbeid med andre aktører.

Her er det enkle svaret at vi ønsker oss økte bevilgninger knyttet til arenavutvikling og formidling.

Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen gir ingen gevinst for et teater som allerede har nådd sin maksimale utnyttelsesgrad målt opp mot de fleste aktuelle parameterne. At den nominelle nedgangen i bevilgninger til feltet har skapt merverdier er etter vårt syn en problematisk slutning.

Det er viktig at det profesjonelle kulturlivet gis arbeidsforhold og muligheter for utvikling uten å måtte måles mot frivillighetens innsats og arbeid med/av amatører. Samspillet er selvsagt viktig, og vi arbeider ofte i skjæringspunktet mellom frivillighet og profesjonelle, f.eks. med talentutvikling. Men den vanligste nivåfeilslutningen, å forveksle gleden over hva man har vært med på med den kunstneriske kvaliteten på det man har gjort, må ikke komme i veien for det profesjonelle kulturlivets behov. Vi mener det er viktig, særlig på regionalt/lokalt nivå, at man har en egen plan for å ivareta den profesjonelle scenekunsten og ikke legger alt i samme skuff. Kulturplaner kan noen ganger være upresise på dette punktet. Både kulturmeldingen og enkelte frikommuner i Dks har f.eks. uklare holdninger til dette.

Scenekunstheltet er i endring. Kunstnerisk eierskap og rettigheter, internasjonalisering, tverrfaglighet og digitalisering er noen stikkord. Vi er opptatt av at også de mindre teatrene må gis muligheter til utvikling på disse områdene. Det fordrer antagelig både mer ressurser og at vi utvikler nye modeller for deling av disse. F.eks. poolordninger som omfatter flere deler av feltets samlede ressurser.

Vi ser behovet for å utvikle felles søknadsportaler for de ulike støtte- og formidlingsordningene for scenekunsten. Samordning er etterlengtet. Et godt eksempel på velfungerende samordning og struktur i formidlingsdelen, er etter vårt syn Scenekunstbruket.

Det er også viktig at nye strukturer utvikles nedenfra og opp, og ikke etableres uten tilstrekkelig forankring i reelle behov hos aktører og publikum. Vi ønsker i denne sammenhengen å understreke viktigheten av å avklare Kulturtankens strukturelle rolle, som synes noe uklar.

Scenekunstheltet om 5-10 år

Vi ønsker oss et scenekunsthelt med mange dører å banke på for feltets deltagere. Vi ønsker oss institusjoner som står ut med særpreg, tydelig publikumsorientering og åpne dører. Vi ønsker oss definisjonsmakt spredt på mange ulike aktører, og håper snarere på flere institusjoner enn færre. Dette fordi et stort antall scenekunstnere i dag trenger arbeidsrom og muligheter som spiller mangfoldigheten i uttrykk og ulike retninger, og som sikrer like muligheter, utjevner statusforskjeller og utvikler demokratiske deltagermodeller.

Vi ønsker et desentralisert felt, men vil beholde støtten fra alle tre forvaltningsnivåer for å sikre autonomi og viktige grunnprinsipper om kunstnerisk frihet og selvråderett.

Vi ønsker å bevare og utvikle eksisterende støtteordninger slik at **langsiktighet, forutsigbarhet, diversitet, mangfold, tilgjengelighet og arena- og publikumsutvikling** sikres.

Å utvikle tanker om god forretningsdrift som grunnlag for egen utvikling er fint, men vi ønsker at man toner ned fokuset på næring fordi store deler av norsk kulturliv ikke kan eller bør kommersialiseres. Arbeidet med barn og unge er et godt eksempel.

Vi stiller oss bak NTOs høringssvar til kulturmeldingen: Kulturpolitikken må tilrettelegge for et levende kulturliv. Den må ikke styre det, men må heller ikke overlate det til et åpent marked. Et rikt og mangfoldig kulturliv krever infrastrukturer som gjør det mulig å formidle kultur til hele Norges befolkning, slik at alle kan få gleden av å være publikum. Det krever infrastrukturer som gjør det mulig å utdanne seg og arbeide innenfor kulturlivet, uavhengig av hvilken start man har

fått i livet. Kulturlivet må være politisk uavhengig, men har behov for strukturer, ordninger og midler som gjør det lettere for alle å delta i det. Det vil gi det rike og mangfoldige kulturlivet vi ønsker oss i fremtiden.

Bo Anders Sundstedt
Teatersjef, Akershus Teater
Sign.

Øystein Ulsberg Brager
Dramaturg, Akershus Teater
Sign.

Hilda Levin
Dramaturg, Akershus Teater
Sign.